

Farah Karimi sprak de 'Preek van de Leek' uit in Den Haag

'Waar is de rechtvaardige koning?'

Farah Karimi – directeur van Oxfam Novib en voormalig Tweede Kamerlid voor GroenLinks – hield op 22 november de 'Preek van de Leek' in Den Haag. Zij boog zich over Psalm 72 in de bewerking van Huub Oosterhuis: de roep om de rechtvaardige koning. Ze ging de dialoog aan met deze tekst. Welk leiderschap hebben we nodig, in deze tijden van oorlog, crisis en onzekerheid?

Ik had niet verwacht en het is nooit mijn ambitie geweest om te preken op deze kansel in de Haagse Kloosterkerk. Toch ben ik dankbaar voor de uitnodiging en de mogelijkheid om deze 'Preek van de Leek' te verzorgen. Leek? Ja, dat ben ik zeker wat betreft kerk en christelijk geloof. Maar mijn betrokkenheid en permanente strijd voor een rechtvaardige wereld en ook mijn lot als een vluchteling die meer dan dertig jaar in ballingschap leeft, drijft mij om met u deze dienst te delen.

'Twee jaar later was ik zelf vluchteling. Ik was op de vlucht en ik was zwanger'

vrouwen die mij met mijn dikke buik onderweg zagen. Ze hadden naast hun gastvrijheid ook een advies: 'Noem je kind *Avareh*', dat betekent 'de ont-heemde'. Mijn zoon heet *Homam*: 'vrij mens'. Sindsdien ontmoette ik veel vluchtelingen: in Pakistan, Congo, Darfur, Zuid Soedan, Oeganda, in Palestina, Libanon, Jordanië en in Nederland. De opvang is meestal erbarmelijk. Het half afgebouwde flat om de hoek van mijn ouderlijke huis in Teheran staat voor mij symbool voor al die barakken, tenten, woestijn- en straathoeken waar vluchtelingen moeten leven. Ik kwam gisteren terug uit Griekenland. Ik was op Lesbos en zag honderden mannen, vrouwen, kinderen, babies op de vlucht. Uit Syrië, Afghanistan, Eritrea. Palestijnen, Liba-

bel opgegroeid. Wel ben ik me er goed van bewust dat er vele gemeenschappelijke verhalen bestaan in de Bijbel en de Koran, waarmee ik ben opgegroeid. Ik aarzelde en twijfelde of ik wel in staat zou zijn na decennia van bewuste afstand tot geloofsovertuigingen een onbevungen inspiratie op te doen uit een Bijbelse tekst. Ik heb de tijd genomen en geprobeerd weer terug te gaan naar de inspiratiebronnen uit mijn jeugd. Teksten en verhalen die mij blij, verdrietig en woedend maakten. Troost en hoop boden. Het was mooi om weer geraakt te worden door oud-Perzische dichters, soefi's en - ja - ook religieuze teksten:

*Er zou van godswege een koning,
een koning komen - een koning!
Om orde te stellen op zaken.*

Een vooraankondiging. Een wens. Een verwachting. Een verhaal...

We leven in tijden van verwarring. We kijken niet meer op als we horen over een zelfmoordaanslag of een bomexplosie in Bagdad, Kabul, Peshawar, Beiroet of Nairobi. Waarbij al sinds jaren onschuldige burgers op markten, in moskeeën en op straten om het leven komen. In november werden in Parijs onschuldige burgers gedood. Haat en geweld, die zo dichtbij komt, brengen angst en vrees mee. Het beïnvloedt ons dagelijks denken en handelen. We lopen rond met veel vragen waarop we geen antwoord weten. De dringendste vraag: Waarom gebeurt dit en wat moeten wij doen? Tijdens mijn bezoek aan vluchtelingenkampen op Lesbos hoorde ik ook steeds weer deze vragen: 'Waarom?' en 'Wat te doen?' Vertwijfelde vluchtelingen die na een gevaarlijke reis onder mensonterende omstandigheden worden opgevangen door een van de rijkste continenten ter wereld vragen zich af waarom zo weinigen hun noodsituatie begrijpen. Waarom zijn er zovelen die hen liefst direct weer zien vertrekken terug naar de tirannie waaruit ze gevlucht zijn? Hoda is een jonge Syrische vrouw, die uitgeput en vermoeid met haar baby van één maand, zat te wachten om

geregistreerd te worden. Zij wist niet of, en zo ja wanneer, zij verenigd zou worden met haar man in Duitsland. Een andere jonge Syrische vrouw met twee kinderen was twee uur eerder aangekomen. In een staat van opluchting dat zij en haar kinderen het overleefd hadden, kon ze nog steeds niet bevatten dat zij het hadden gehaald. Haar man is in de bloedige Syrische burgeroorlog overleden. Beide vrouwen vroegen mij, hoelang ik dacht dat de wereld de wreedheden in Syrië kan aanschouwen zonder er iets aan te doen. Hun persoonlijk leed achtten ze als klein leed vergeleken met wat in hun land gaande is. Waarom stopt niemand het bloedvergieten? Waar zijn de leiders die opkomen voor vrede?

De chaos van Lesbos

De Afghaan Hamid en zijn negenhoofdige familie was bijna veertig dagen eerder uit Kaboel vertrokken, via Pakistan, Iran, Turkije en vervolgens naar Griekenland. Hamid wil weten waarom de wereld niet begrijpt dat na meer dan 35 jaar buitenlandse interventies in Afghanistan het land tot op het bot ziek, verwond, wantrouwend en hopeloos verdeeld is. Nog steeds is zijn land gegijzeld door extremisme en bruto geweld. Hamid en zijn gezin moesten weg omdat het leven daar zo onveilig is. Geen toekomst en perspectief voor kinderen. Waarom neemt niemand verantwoordelijkheid voor de gevolgen van een situatie waar zoveel mogelijkheden van buiten er aan hadden bijgedragen? Er zijn vele burgers, vrijwilligers, medewerkers van hulporganisaties, mijn eigen collega's die proberen in de chaos van Lesbos orde te scheppen en de nood van honderdduizenden mensen iets te linderen. Zij vragen luid en duidelijk, wat te doen aan deze onhoudbare situatie? Waarom zien wij geen leiders die verantwoordelijkheid nemen en de weg wijzen hoe orde op zaken te stellen? We leven in een tijd van verwarring en onzekerheid, waar iets onbekends of iets dat vreemd oogt, wantrouwen oproept. Vanzelfsprekend geachte, gemeenschappelijke waarden zijn diep aangetast. In tijden waarin geweld en

terreur overal kunnen toeslaan, waarin hebzucht en egoïsme voor velen de nieuwe 'deugden' zijn. In deze verwarrende tijden waar het prediken van haat gelijk gesteld is aan de vrijheid van meningsuiting, in deze tijden hebben we meer dan ooit behoefte aan wijze, samenbindende en inspirerende leiders. Rechtvaardige leiders! Ik geloof niet in een koning die van godswege komt en orde op zaken stelt. De roep om de komst van een rechtvaardige koning klinkt in mijn oren als wachten, handen ten hemel en niets doen, niets veranderen, niets bewegen. Want de redding komt van boven. En dat was voor mij een reden voor woede! Een voor velen heilige tekst die oproept tot afwachten? In mijn werk word ik dagelijks geconfronteerd met oorzaken en gevolgen van problemen als massale migratie, vluchtelingenstromen, conflicten, geweld en religieus extremisme. Oorzaken als armoede, extreme ongelijkheid, uitbuiting en uitsluiting, wapenhandel, tirannie en mensenrechtenschendingen of de gevolgen van klimaatverandering. Stuk voor stuk complexe problemen.

Het zijn geen exclusieve problemen van onze tijd maar ze zijn nu veel complexer. De omvang en snelheid van onze communicatiemiddelen zijn ongekend. Met smartphones en internet zijn we wereldwijd met elkaar verbonden.

Gedwongen migratie

Ik mis leiders die opstaan en deze complexiteit verwoorden. Waar zijn de rechtvaardige leiders die ten aanzien van de komst van vluchtelingen opstaan en zeggen, dat migratie van alle tijden is? Migratie op zichzelf is noch goed, noch kwaad. Het is verbonden met de menselijke natuur. Met onze nieuwsgierigheid. Met onze permanente wens om de eigen situatie te verbeteren. Nieuwe landen, samenlevingen, continenten zijn opgebouwd, tot bloei en grote hoogtes gebracht door migranten. Het geld wat tegenwoordig migranten terugsturen naar Afrika is een veelvoud van alle bedragen voor ontwikkelingssamenwerking. Nog belangrijker dan het geld, is de macht van de verbeelding die tot bloei komt bij achterblijvers die het succes van de emigranten zien.

Volg op pag. 24

Farahnaz Karimi (15 november 1960) is een Nederlandse ex-politica van Iraanse komaf. Zij was tussen 1998 en 2006 namens GroenLinks lid van de Tweede Kamer. Sinds 2008 is ze algemeen directeur van de ontwikkelings samenwerkingsorganisatie Oxfam Novib. Op 22 november jl. hield ze de 'Preek van de Leek' in de Kloosterkerk in Den Haag waarvan de tekst op deze pagina's staat te lezen. Tijdens de viering (bijeenkomst) werd onder meer ook een klassiek Perzisch lied ten gehore gebracht. Alles over Preek van de Leek Den Haag is te vinden op: <http://www.preekvandeleek-denhaag.nl>

Syrische vluchtelingen in Wenen, september 2015. Foto: Josh Zakary, Flickr.com, Creative Commons.

Vervolg van pagina 23

Waar zijn de leiders die zeggen dat gedwongen migratie altijd ongewenst is? Gedwongen te moeten vluchten is pijnlijk. Ballingschap is verlies. Wie legt uit dat oorlogen en schendingen van mensenrechten tot vluchtelingenbewegingen leiden? Dat na de grootste verschrikking van onze tijd, na de tweede wereldoorlog, we als een daad van beschaving met elkaar hebben afgesproken dat vluchtelingen en slachtoffers van geweld en vervolging, recht hebben op bescherming? Dat deze bescherming een collectieve verantwoordelijkheid is van ons allemaal? Het is een schande dat in de afgelopen jaren meer dan 31 duizend mensen zijn overleden of vermist geraakt op hun weg naar Europa. Op hun tocht naar veiligheid en een beter leven. Dat hadden wij moeten zien te voorkomen. Welke politieke leider staat er voor dat we veilige manieren moeten vinden om

mensen die bescherming nodig hebben hiernaartoe laten komen? Legale wegen, zodat niet vrouwen, kinderen, baby's de barre en gevaarlijke tochten op zich moeten nemen. Omdat wij een eerlijke bijdrage moeten leveren aan de collectieve inspanning van de rijke en veilige landen om het hoofd te bieden aan dit vluchtelingenvraagstuk. Welke leider verklaart dat we onze beschaving hoog moeten houden en dat we deze meten aan hoe we met kwetsbaren omgaan, met onze ouderen, met onze kinderen, met zwakkeren in onze samenleving en met ontheemden die in nood bij ons bescherming zoeken?

Rijkdom achter hoge muren

Waar blijven de leiders die opstaan en vertellen dat we gelukkig in een van de rijkste en veiligste landen ter wereld leven? Dat deze rijkdom niet beschermd kan worden door hoge muren. Nee, de

beste bescherming voor onze manier van leven is om ook veiligheid en welzijn te bevorderen elders in de wereld. Welke leider legt uit dat het gooien van bommen alleen, de situatie nog erger maakt? Wrok en haat worden verder gevoed. Een oorlog heeft nog nooit een probleem opgelost. Ik zoek en vind zo weinig dat hoop geeft. Ik zoek en vind veel bange leiders. Ik kijk om me heen en zie veel rattenvangers, en zo weinig rechtvaardige leiders. Is het te veel verlangt van menselijke leiders, om op die manier verantwoordelijkheid te nemen?

Dat het wel kan, laat - tot op zekere hoogte - een vrouw zien. Een vrouwelijke leider inspireert mij. Een vrouw, die toevallig vandaag haar tiende verjaardag als Duitse bondskanselier viert: Angela Merkel. Zij probeert in deze moeilijke en bange dagen moreel en principieel te handelen.

Er zou, als dauw over rozen, genezing zijn voor de zieken, grote schoonmaak van zielen vrijkoop van kostbaar bloed: uittocht uit slavenhuizen tirannen van hun tronen een thuisland voor de ontheemden een taal van vrede en hoop.

Ik kan geen mooier beeld schetsen dan met deze zinnen. Maar om dat te realiseren moet niet 'wachten' het motto zijn maar: 'neem je eigen verantwoordelijkheid'. Een hand reiken naar de ander en leiderschap tonen en deze opeisen. Niet morgen, niet in de verre toekomst, nee dit is de wereld die wij vandaag nodig hebben. In mijn werk zie ik niet alleen de problemen en de ellende. Ik zie ook dat het streven naar een wereld vrij van wreedheden, tirannie en domheid een ideaal is van zovelen in zovele samenlevingen.

Mijn hoop is dat deze gedeelde idealen van een rechtvaardige wereld ons allen beweegt om verantwoordelijkheid te nemen. Vrijwilligers die 's nachts langs de kilometers lange kust van Lesbos patrouilleren om vluchtelingen bij hun aankomst uit de zee te vissen, hen een deken aanrijken en wegwijs maken naar de kampen. Oegandese maatschappelijke organisaties die vluchtelingen uit Zuid Soedan in Noord Oeganda helpen om het draad van hun leven weer op te pakken. De Congolese boeren die zich verenigen en vreedzaam verzet bieden tegen barbaarse rebellen en soldaten in hun gevecht om goud en diamanten. Vrouwen in Tunesië die waakzaam vanaf de eerste dagen van de jasmijnrevolutie hun rechten hebben verdedigd en in

'Welke leider legt uit dat het gooien van bommen alleen, de situatie nog erger maakt?'

dialogo zijn gegaan met fundamentalistische groepen die het niet zo nauw nemen met vrouwenrechten. Deze mensen en nog vele andere, allemaal met veel moed en hoop, laten zien dat we een verschil kunnen maken met onze keuzes. Dat we principieel en moreel kunnen leven en handelen. Ik ben opgegroeid met het gedachtegoed van de sjia. Vooral één van de vijf zuilen van het sjiietisch geloof heeft mijn leven ingrijpend beïnvloed: streven naar 'Edalat', rechtvaardigheid. In het bijzonder werd ik geïnspireerd door de interpretaties van Ali Shariati voor mijn eigen handelen. Zijn oproep en gebed om bevrijd te raken van de vier 'gevangnissen van de mens': zijn dierlijke natuur, de gevangenis van de eigen levensgeschiedenis, de benauwdheid van zijn sociale omgeving en de grillen van zijn ego. Ali Shariati zegt het zo: 'We moeten niet toegeven aan de morele ramp van deze tijd: dat wat als pragmatisme gezien wordt, in werkelijkheid blind opportunisme is. Een houding die zo breed wordt gedeeld dat ieder, die dit niet omarmt, voor onaangepast wordt aangezien.' ●

Psalm 72 (Huub Oosterhuis)

*Er zou van godswege een koning een koning komen - een koning!
Om orde te stellen op zaken:
onkreukbare rechtspraak voor allen,
opgetild de vernederden,
vreemdeling geëerbiedigd,
mensenrechten gewaarborgd:
van godswege een koning.*

*Vrede de bergen de dalen
vrede het graan op de akker
schoven gerechtigheid, brood
op de planken der armen.
Er zou een helper, een godmens -
arme, je schreeuwde om hulp,
nu is je helper gekomen
vrouwe, hier is uw helpman.*

*Er zou, als dauw over rozen,
genezing zijn voor de zieken,
grote schoonmaak van zielen
vrijkoop van kostbaar bloed:
uittocht uit slavenhuizen
tirannen van hun tronen
een thuisland voor de ontheemden
een taal van vrede en hoop.*

*Er zou een gezalfde komen
op de rug van een ezeltje
overal heen waar mensen
worden geschonden - hij zou
hun wonden verbinden, hun ogen
doen op-lichten, hij zou
de wanhopigen zoeken:
hij zal ons zoeken en vinden.*

*Vrede de kopermijnen
vrede de olievelden
vrede de zwanenmeren
vrede de regenwouden
zou het worden godweest -
vrede de naam van de koning
moge zijn koninkrijk bloeien,
vrede voor jou en voor jou
zou het worden en blijven
mensen tot rust gekomen
pleinen hemelse vrede,
amen zou het, ja amen.*

*Wij die dit zingen, wat zullen
wij hopen, huilen en smeken?*

*Kom toch haastig, vandaag nog
en dood zal niet meer zijn.*